

VIRTELÄN VIESTI

N:o 63/ 22.12.2024

Pelkosten sukuseuran tili FI28 8146 9710 0190 26
www.pelkostensukuseura.fi
www.pelkostensukuseura.com

Kotmatka

Lauri Pelkosen pitämä pakina kesän sukutapaamisessa

Ko ihmine on pois kotont montakymment vuotta sin tulluo ikävä. Mie uskon jot miu veljillän on viel paljo suuremp ikävä kottii ko miul. Minkä takkii? Ossaat sie arvata? No tietyst sen takkii ko mie olen iso veljessarjan nuorin. Miut ko tuotii sova jaloist pois nii nuoren. Mie olin sillo parvuotine poja nassikka. Mitä siin ijäs muistaa – ei mittää! Miu velpojat, issäin ja äitiin kertoiliit sielt syntymäpitäjästän Räisäläst monellaisii tapahtummii. Kelessimo Vapust, Ruipo Jaakost, Huimajurkast ja monist muist räisäläisist. Sen lisäksi hyö kertoit minkälaista elämää siel vietetti. Tietäähä tään mitä nuo monet kertomukset vaikuttiit tämmöse poja mieles. Nää paikat pittää nähä henkiökohtasest - itse omil silmil.

Niihä myö velpojat päätettiin jot lähettää käymää siel. Olha sil reissul meijä ainokaine siskoinki mukan. Toine siskoin ol sillo jo kuolt, sisarussarja nuorin. Myö ilmottauvuttii linja-auto kyytii. Ko oltii linja-autos ni siin ol hyvää aikaa vaihtaa kuulumissii, kertoo muistoi kotpitäjäst. Tietäähä tään eihä karjalaiset ossaa suutaa pittää kauvua kii. Siel juttu luisti ja se huumorkukka kukki. Harmitti vaa yks asia: ei olt mittää laitetta mukan, mill ois saant tallel niitä. Matka män nopiast. Ja koht oltii rajal. Tulliselvityksii jälkee lähettii jatkamaa matkaa. Het ko raja ol ylitetty tie huonontu. Kuski taitavast väistel isompää monttuloi, mutt ei hääkkää kaikkii pystynt väistämää, vaikk taitava olkii ko niit monttuloi ol nii paljo. Matka kuiteki jatku vaikk vähä hittaammast.

Siin se kirkokylä nyt on, Siin on Kuisma Armaa kauppa, ja siin on pappila. Tuos on mäe pääl Räisälä kirkko. Siel ol Helasvuo Jorma ja Honkkila Onni pappin.. Se ol säilynt lähes ehjän sota-ajoist. Ainoastaa kellotapul vähä vaurioitu. Tääl kirkkomaal on miu kaksoisveljein maalline maja. Koitettii hakkii sitä paikkaa, mutt ei löyvetty. Venälaiset ol hävittänt kaik hautakivet. Ainoastaa sankarhauta ol jälle. Kirkkost ol tehty elokuvateatter. Nyt sitä ol siistitty meitä varte ko kirkko täyttii vuosii. Sen kunniaks siel pijettii ehtoollisjumalanpalvelus.

Jumalanpalvelukse jälkie lähettii taksil ajamaa kottii Siirlahtie,10 km matka. Mitä pitemmäl matka eten sitä huonommaks tie käi. Ei loppupääst tietä kyll oikei tieks vois kutsuu. Se ol paremmi polkuu. Lepikot ol kasvaniet tiereunois aika paljo. Viimine 200-300 metrii pit kävellä. Ko autost astuttii ulos ni kää kukku! Vanhimmat veljet iel kulkiessaa löysiit asuinrakennukse perustukset mäe päält. Sen sisäpuolella kasvo issoi koivuloi. Rinteest löyty se kuuluisa pissakivi, jolt pojat kävviit ussei lorauttelemas pienempää tarpeitaa. Rintielt löyty myö kirsikkapuita. Maakellar ol sellases kunnos, jot sin ois voint viijä perunat jos ois olt ovi. Asuinrakennukse lähel ol ulkorakennus, jos mie synnyin velpoikii kertomukse mukkaa. Aattelin vaa jot jos nuo puut ja

pensaat ossasiit puhuu, ne vois kertoa paljo mielenkiintosi asioi. Mat-setä perreiniä asu samas pihapiiris. Siel serkukset olliit temmeltänniet .

[Kuvassa Matin talo takana, Taavetin edessä](#)

Tääl on issäin ja äitiin sekä vanhimmat velpojat tehniit monta raskasta työpäivää. Muokant maata ja uottant sattuo, jot sais elantuo iso perre elannoks niiko Saarijärve Paavo. Särpime jatkieks hyö käyviit läheiselt Leviältafelt pyytämäs kallaa. Isä tek tuvas puuhommii: rekkii, huonekallui ja jopa ruumisarkkui. Siin tarvittii höyläpenkkii, höylii ym työkallui. Pojat kuulemma käviit kokkeilemass mikälaista ruumisarkus on nukkuu. Äitil ol tuva nurkas rukki, häkilä, loimipuut, ompelukone ja monenmoista muuta kästyövälinettä.

Meijä talost ko katsottii etelää siel ol Leviäläht. Rantaniitty ol muutama kiveheito pääs. Kellar ol asuinrakennukse eteläpuolel. Pihapiiri itäpuolel ol metsää. Sin suuntaa isä ol teht oikopolun kirkokyläl mäneväl tiel. Metsää ei pihapiiri lähel muual oltkaa ko itäpuolel. Tie pihapiirii tul luotie puolelt. Meit kiinnost minkälaisii lähel olevat metsät on ja mitä kasvillisuutta siel kasvaa. Männiköt olliit miu mielestäin pidempii ja puut suurempii mitä Satakunnas. Velppojat muisteliit jot Räisäläs kasvo semmone harvinaise kukka ko kangasvuokko. En olt koskaa enne luonnos näht semmosta kukkaa. Ko vähä aikaa katseltii niitä metsii ni löytyhä sielt kangasvuokkoi kangasmetsäs issoi mänty keskel. Iso valkone kukka vähä ko valkovuokko, mut paljo isomp.

Kotpaikalt lähettii katsomaa Siirlahe kouluu. Siel meijä veljekset käviit sivistymäs melkei kaik. Koulurakennus ol hyväkuntose näköne. Sitä ei venäläiset saaneet tuhottuu. Talo ol suoraryhtine lautavuorattu harjakattone puoltoistkerroksine puutalo. Katto ol peltikatto.

Sielt myö sit lähettii paluumatkal. Palates myö ihmeteltii miks sama henkilöauto ussei män meijä ohi ja pysähty tie puolee. Sit joku äkkäs jot hää haluaa myyä meil jottai. Nii myö päätettii pysähtyy häne kohallie ja katsuo mitä hää meil kauppa. Ko myö pysäytettii ni eihä hänel olt paljo muuta ko "kuperkeikkaöljyy". Ei tult kauppoi. Se ol syksykesä aikaa. Siks siel tiepuoles ol aika ussei marjastajii täyve mustikka-astia kans. Jotku meijä porukast ostiitki mustikkoi kottii viemiseks.

Sit lähestyttii Suome rajjaa. Ko raja ylitettii poruka suust heläht ilma er sopimusta: Laps Suomen ällös vaihda pois sä maatas ihanaa. Se ol kuulkaa riemulline hetki. Ollaa taas rakkaas kotmaas!

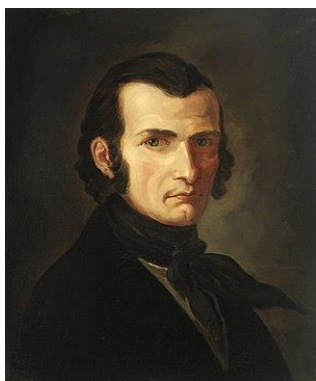
Laulettii siin monnii muitaki karjalaiste laului ja nautittii toisii seurast. Yhest suust siin mone immeise kans todettii jot näit reissui pitäs tehä usseimmi jot voitaa oppii tyytyväisyyttä.

En tiijä kui kauva se tyytyväine miel lie säilynt. Ihmine on kyll sellane olio jot se mielellää ottaa kaikkii hyvää vastaa ja napisuo ko ei saant ko tää verra, mut sit ko tulluo vaikiamp aika ni sit vast huomaa, jos sillokaa kui hyväst sillo ol.

J.G.Seume Kesä 1805: matka Saksasta Baltian ja Venäjän halki Suomeen, Ruotsiin ja Tanskaan

Kirjoittanut Markku Pelkonen

Ollessani kirjamesuilla Helsingissä joitakin vuosia sitten satuin kävellessäni kuulemaan esitystä, joka alkoi kuulostaa mielenkiintoiselta. Alkuosaa en kuullut, mutta kun esitys loppui, sain keskustella taustoista tarkemmin. Siten uutuuskirja päätyi luettavakseni ja hyllyyni. Vaikka kyseessä on matkakirja vuodelta 1805 ja ajalta ennen sukuseuramme ”kantaisiä”, on siinä mielenkiintoista ajankuvausta, josta saa käsityksen olosuhteista ja elämänmenosta 1800-luvun alussa ja samalla siitä eteenpäinkin, kun muutokset tapahtuivat verrattain hitaasti. Pian matkan jälkeen alkoi autonomian aika ja sittemmin kansallinen herääminen. On myös paljon yhtymäkohtia nykyaikaankin.

J.G. Seume oli saksalainen kirjailija ja runoilija, joka oli varttunut köyhissä oloissa, mutta pääsi opiskelemaan Leipzigin yliopistoon ensin teologiaa, sitten mm. kieliä, historiaa ja filosofiaa. Hänen elämänvaiheensa olivat hyvin polveilevat ja joutui mm. Yhdysvaltojen vapaussotaan sekä palveli Preussin ja Venäjän armeijoissakin. Näistä selvittyään hän keskittyi kirjallisiin töihinsä ja matkusti jalan Italiaan ja myös Pohjolaan, joista matkoista teki matkakirjat. Pohjolan matkalla patikointia tuli yli 1000 km.

Kirjailija oli oikeudenmukaisuuden ja totuuden vaalija, joka arvosteli yhteiskunnallisia epäkohtia kuten aatelisten verovapauksia ja maaorjuudesta vapautettujen talonpoikien kurjaa asemaa. Tämän takia tämäkin kirja oli kielletty esimerkiksi Venäjällä ja Keski-Euroopassa. Kerrotaan, että kirja oli Beethovenin lempilukemistoa ja se takavarikoitiin hänen huutokaupattavasta jäämistöstään Itävallan valtiolle.

Viipuriin hän saapui Pietarista kolmen päivämatkan (20 peninkulmaa) jälkeen sietämättömässä helteessä kärsien juomaveden puutteesta, kun matkalla löytyi vain yksi hyvä vesilähde. Viipurissa hän sai oppaakseen opettajan uudesta kymnaasista. Kirjoittaja kuvaa kaupunkia pieneksi ja sieväksi, uudempia kivirakenteisia taloja oli ilmestynyt viimeisimmän tulipalon jälkeen. Kaupankäynti on vähentynyt, kun kruunu on alkanut rajoittaa metsän hakkuuta ja metsiä kuvataankin pienikasvuiseksi ja heikoiksi. Omalaatuisesti hän kuvaa sikurikahvin viljelyä, joskin joillekin varsin kannattavaksi. Monrepon hän myös mainitsee, siellä asuu Euroopan rikkain oppinut ja runoilija, joka on vetäytynyt Pietarista rauhaan ympäristöön ja joka kannattaa pohjoismaista liberalismia. Seume teki retken Imatran vesiputouksille, jota näkyä hän kuvaa ainutlaatuisesti. Maisemista Vuoksen ympäristössä hän mainitsee, etteivät ne kalpenisi edes sveitsiläismaisemien rinnalla.

Venäjän ja Ruotsi raja kulki Kymijoella, joten sen itäpuolta sanotaan venäläiseksi Suomeksi, jonka kaupunkeja hän kuvaa linnoituksiksi ja koko maa näyttää sotaisalta. Venäläisvallasta on enemmän haittaa kuin hyötyä, josta huolimatta Suomessa on säilynyt kulttuuria ja vaurautta, mitä Latvian Väinäjoen tai Viron Emajoen varsilta (esim. Tartto) ei löytynyt. Katariina II epäili suomalaisia talonpoikia ruotsalaismielisyydestä, josta Seume sanoo, ettei se ole ihmekään kun alistetaan mielivaltaiseen sortoon. Kaikki Suomen venäläiset kaupungit näyttävät kuihtuvan, mikä on seurausta nurinkurisesta hallinnosta.

Suomi (siis osa) valloitettiin myöhemmin kuin Baltia, siksi kulttuuri oli ehtinyt kehittyä pidemmälle ja suomalaisilla talonpojilla meni paremmin. Tosin maanomistajat yrittävät venäläistää ja tehdä Baltian kaltaiset olot. Venäjän ytimessä orjuus ei ole niin paha kuin sen valtaamissa provinseissa. Seume oli yrittänyt vakuuttaa erästä kenraalia, ettei Venäjällä voi tapahtua vakaata kehitystä, jos kansalaisvapautta ei ole olemassa. Kysymykseksi jäi miten se voisi tapahtua.

Venäjän puoleisen Suomen papisto on otettu Turusta, joten maakunnalla on yhteyksiä entiseen emämaahan. Hallinnon ja oikeuden virkamiehet olivat enimmäkseen saksalaisia ja pääkielenä useissa kaupungeissa oli saksa. Tätä vahvisti myös se, että suomalainen koulutus oli alkanut toimia Tarton yliopiston alaisuudessa.

Monenlaista matkakuvausta siis löytyy, edellä joitakin poimintoja ja Räisäläkin mainitaan kerran. Jota historia ja matkakuvaukset kiinnostavat, tässä niitä olisi löydettävissä.

Kesän 2025 sukutapaaminen

Sukuseuran hallitus pohti kokouksessaan tulevaa kesää. Kesätapaamiset on koettu mukaviksi. Niinpä ensi kesänäkin sellaisen voisi järjestää. Mutta minkälaisen ja missä? Siitä otetaan ehdotuksia vastaan viimeistään tammikuun aikana. Sähköpostilla tai soittamalla jollekin hallituksen jäsenelle, voi ideoita tuoda yhteiseen pöytään pohdittavaksi.

Vuoden 2025 jäsenmaksu

Nyt on hyvä aika maksaa vuoden 2025 jäsenmaksu. Maksamalla jäsenmaksun, tuet sukuseuramme toimintaa. Sukuseuramme jäsenmaksu on 15 € ja sen voi maksaa Pelkosten sukuseuran tilille FI28 8146 9710 0190 26. Mikäli olet jo sukuseuramme jäsen, voit halutessasi tulla ainajäseneksi. Se tapahtuu maksamalla 150 euroa. Tällöin jäsenmaksua ei enää tarvitse maksaa seuraavina vuosina.

Pelkosten sukuseuran hallitus toivottaa kaikille rauhallista joulua ja siunattua uutta vuotta 2025!

pj. Heikki Pelkonen
heikki.pelkonen(a)evl.fi
Isomäenkatu 12
15500 Lahti
040 5050282

vara-pj. Pekka Pelkonen
pekka.pn(a)gmail.com
Kynnysmäentien 10
01860 Perttula
puh 040 5184244

Pasi Pelkonen
pasipelkonen(a)outlook.com
050 0752594

Ari Pelkonen
arijuhpelkonen(a)gmail.com
045 6786792

Mikko Pelkonen
pelkonen4(a)gmail.com
044 0830075

Jussi Pelkonen
jussi.pelkonen(a)hyvinkaa.fi
041 4342134